

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق یک بند به تبصره ۱۷ قانون بودجه سال ۱۳۹۹»

مقدمه

طرح «الحاق یک بند به تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۹» با شماره ثبت ۱۹۷ با درخواست تعدادی از نمایندگان در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۸ به صورت عادی اعلام وصول شد. طرح شامل یک بند الحاقی به شرح زیر است: ایثارگرانی که در سنوات گذشته از تسهیلات مسکن ارزان قیمت تا سقف دویست میلیون ریال بهره‌مند شده و تا پایان سال ۱۳۹۸ تسویه کرده‌اند به شرط خرید یا ساخت مسکن جدید از تسهیلات مسکن ارزان قیمت ایثارگری قانون بودجه ۱۳۹۹ بهره‌مند می‌شوند.

در سنوات گذشته این متن ذیل بند «د» تبصره «۱۷» قانون بودجه سنواتی ذکر و امکان استفاده مجدد ایثارگران از تسهیلات فوق‌الذکر داده می‌شد. طرح درصدد این است که این متن را به قانون بودجه ۱۳۹۹ نیز الحاق کند و ایثارگرانی که در گذشته از این تسهیلات استفاده کرده‌اند، بتوانند مجدداً تسهیلات ارزان قیمت (با یارانه سود) استفاده کنند.

نکات اقتصادی

یکی از شیوه‌های رایج حمایتی در کشور، پرداخت تسهیلات با نرخ‌های ترجیحی به گروه‌های هدف است و در قوانین و مقررات مختلف از این شیوه حمایتی استفاده شده است. این پیشنهاد و طرح را نیز می‌توان در این راستا تفسیر کرد و از زاویه اقتصادی مورد ارزیابی قرار داد. متأسفانه نظام حمایتی کشور از آسیب‌های فراوانی از جمله عدم یکپارچگی، نظام اطلاعاتی ناقص، عدم اثربخشی و عدم کارایی تخصیص منابع حمایتی رنج می‌برد که در این گزارش مجال تبیین آنها نیست اما می‌توان به پشتوانه ادبیات اقتصادی، حمایت‌های مستقیم (نقدی) را اثربخش‌ترین و کاراترین روش حمایت معرفی کرد چراکه بدون تغییر قیمت‌های نسبی و تخصیص منابع اقتصادی مستقیماً به گروه هدف تخصیص می‌یابد. سؤال دیگری که در راستای میزان هدفمندی حمایت مورد نظر این طرح، قابل بیان است اینکه آیا تاکنون همه ایثارگران موفق به استفاده از تسهیلات مسکن ارزان قیمت شده‌اند یا خیر؟ اگر هنوز ایثارگرانی باشند که از این تسهیلات بهره‌مند نشده‌اند (که حکم قانون بودجه ۱۳۹۹ نشان می‌دهد، چنین است) چرا این تسهیلات به آنها تعلق نگیرد؟ وقتی ایثارگرانی که یکبار سابقه بهره‌مندی از مزایای این تسهیلات را دارند به متقاضیان این تسهیلات افزوده شوند، با توجه به محدودیت تسهیلات پرداختی، طبیعتاً فرصت افرادی که تاکنون تسهیلات دریافت نکرده‌اند کاهش خواهد یافت. با این توضیحات، می‌توان مفاد این طرح را مغایر با اصل لزوم هدفمندی در حمایت‌ها تلقی کرد.

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۹۷

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات

اقتصادی

سایر دفاتر:

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۷۳۱۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۹/۲۵

علاوه بر این، متأسفانه نرخ سود تسهیلات مسکن ایثارگران در سال‌های قبل نیز توسط دولت به بانک‌های عامل پرداخت نشده است^۱ و این مابه‌التفاوت نرخ سود به بدهی دولت به بانک‌ها تبدیل شده و محل بی‌انضباطی مالی دولت شده است. به‌طور خلاصه، در صورتی که منابع مذکور از سوی دولت تأمین شود و در قالب یارانه سود به بانک‌ها تخصیص یابد، تنها مشکل، غیربهبودی این شیوه حمایت از ایثارگران خواهد بود و در صورتی که منابع مذکور نیز از سوی دولت به بانک‌ها پرداخت نشود، باید افزایش بدهی دولت به بانک‌ها و پیامدهای مخرب این اقدام بر عملکرد بانک‌های عامل را نیز به معایب آن اضافه کرد.

نکات حقوقی

از نقطه نظر حقوقی نکات زیر در خصوص این طرح، وجود دارد:

۱. به موجب بند «۱» نظریه شماره ۲۸۷ مورخ ۱۳۷۴/۳/۱۷ شورای نگهبان، «بودجه سالانه کل کشور و متمم آن و اصلاحات بعدی مربوط - در غیر مورد تغییر در ارقام بودجه می‌بایست به صورت لایحه و از سوی دولت تقدیم مجلس گردد»؛ لذا مفاد این طرح به جهت مغایرت با نظر تفسیری مزبور، با اصل پنجاه و دوم (۵۲) مغایر است.
۲. از نظر اجرایی و مالی، با توجه به محدودیت منابع موضوع تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۹، حکم این طرح به افزایش مشمولان منجر می‌شود و منابع همچنان، ثابت باقی می‌ماند که این امر صرفاً ایجاد توقع کرده و از آنجا که منابع لازم برای تأمین و پوشش همه مشمولان در سال ۱۳۹۹ وجود ندارد، لذا این حکم را می‌توان از مصادیق نظام اداری ناصحیح و مغایر با بند «۱۰» اصل سوم (۳) قانون اساسی دانست.
۳. مسائل شکلی تنظیم قانون رعایت نشده است و این امر با اصول قانون‌نویسی موضوع بند «۹» سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری منطبق نیست. به‌عنوان نمونه، مفاد این طرح باید به‌عنوان الحاق به بند «د» تبصره «۱۷» قانون بودجه ارائه شود.

جمع‌بندی

با توجه به اینکه نص قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و شواهد آماری، دال بر وجود ایثارگرانی است که تاکنون از تسهیلات حمایتی مسکن استفاده نکرده‌اند، اضافه کردن اشخاصی که قبلاً از این تسهیلات استفاده کرده‌اند به افزایش صف دریافت تسهیلات منجر خواهد شد، مضاف بر اینکه این روش حمایتی چندان بهینه نیست. ضمناً اعطای تسهیلات با نرخ سود ترجیحی و عدم پرداخت یارانه سود توسط دولت، محملی برای افزایش مطالبات بانک‌ها از دولت شده است که مصداق بی‌انضباطی مالی دولت است. از نقطه نظر حقوقی نیز طرح مذکور با اصل پنجاه و دوم (۵۲) و اصل سوم (۳) قانون اساسی مغایرت دارد.

لذا مرکز پژوهش‌های مجلس، با کلیات طرح «الحاق یک بند به تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۳۹۹» مخالف است.

۱. گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۶.